

STANOVISKO AS VUT K PŘÍPRAVĚ NOVÉHO VŠ ZÁKONA

ZE DNE 10. 3. 2009

Akademický senát VUT se dlouhodobě, aktivně a maximálně zodpovědně účastní všech diskusí k již opakovaně připravovaným reformám vysokých škol v ČR. Plně přitom respektuje nezastupitelné postavení Rady vysokých škol jako vrcholného reprezentanta akademických samosprávných principů. Protože si je AS VUT vědom vážnosti situace v období přípravy nového VŠ zákona a je seznámen s cennými a podnětnými stanovisky mnoha AS vysokých škol a fakult i významných osobností z akademické sféry, usnází se na následujících bodech:

1. AS VUT vyjadřuje plnou podporu RVŠ v jejím zřejmém úsilí hájit samosprávné principy vysokých škol v ČR k prospěchu celé společnosti.
2. AS VUT konstatuje, že platný zákon o vysokých školách č. 111/1998 Sb. v aktuálním znění vytváří ucelený, vnitřně konzistentní systém řízení a fungování vysokých škol porovnatelný s vyspělými státy světa, jehož zásadní ideje se zrodily při demokratických změnách po roce 1989. Současný zákon vychází z předpokladu racionality rozhodování vysokých škol, z předpokladu, že vysoké školy soustředí takový mravní a odborný potenciál, který jim umožňuje, aby to byly ony samy, které rozhodují o svých záležitostech. Z toho vyplývá historicky osvědčená zásada samostatnosti a samosprávnosti vysokých škol. V současném řízení vysokých škol je zakotven systém, který poskytuje vysokým školám značnou nezávislost na momentální politické situaci ve státě, umožňuje jim formovat se tak, aby se svým vztahem a přístupem ke společnosti staly jejím stabilizujícím faktorem. To vše vyžaduje zachovat zákonné zakotvení autonomního postavení vysokých škol, možnosti rozhodovat o svém vědeckém a pedagogickém zaměření, o své vnitřní struktuře atd. Tyto předpoklady byly uvedeny již v důvodové zprávě k návrhu prvního porevolučního zákona o VŠ a prozatím všechny následující novely je respektovaly a nezpochybňovaly. AS VUT je přesvědčen, že akademická samosprávná demokracie nesmí být v novém zákoně zpochybněna a že jakékoliv reformní snahy nesmí být zneváženy tím, že za reformou bude spatřována snaha o ovládnutí VŠ politickými vlivy.
3. AS VUT na základě svých mnohaletých zkušeností z úspěšné spolupráce s řadou rektorů VUT konstatuje, že akademická samospráva je nezastupitelnou školou demokracie pro všechny ty, kteří se na ní podílejí, a to včetně studentů. Náročnost uplatňování samosprávných principů má být výzvou pro ty, kteří se na něm podílejí, nikoliv důvodem k potlačování těchto principů. AS VUT varuje před snížením role studentů, kdy hrozí, že se z dosavadních partnerů a členů akademické obce stanou pouzí zákazníci VŠ.
4. AS VUT zdůrazňuje, že základním dlouhodobým problémem VŠ v České republice je podle podkladů OECD, RVŠ a ČKR hluboké podfinancování veřejnými prostředky ve srovnání s průměrem zemí OECD. Má-li docházet k reformním krokům, je nutné prioritně řešit tento problém. Je však otázkou, lze-li toho dosáhnout právě změnou zákona o vysokých školách.
5. Důležitý námět pro reformu VŠ vidí AS VUT ve vytváření podmínek a odbourávání byrokratických překážek pro vzdělávání, tvůrčí činnost a spolupráci s praxí. Vysoké školy by tak po reformě mohly za skutečné, nejen proklamované podpory a pomoci státu a za služby jeho orgánů bezprostředněji sloužit společnosti a prohlubovat své poslání v šíření vzdělanosti a vědění.
6. AS VUT upozorňuje, že jakákoliv reforma VŠ musí vycházet z objektivní analýzy současného stavu a z jasně definovaného stavu cílového. BKTV rozhodně tyto požadavky nesplňovala. Hodnocení současného stavu se musí opírat o fakta a data, jejich profesionální analýzy a zpracování, což se předpokládalo jako náplň a výstup projektů navazujících na BKTV, zejména Individuálních projektů národních. Do těchto projektů je potřeba zapojit zástupce akademických obcí a zajistit dodržení vědecké úrovně zpracování výsledků projektů. Současný harmonogram přípravy reformy a zákona přitom neumožňuje využití výsledků těchto projektů a nabízí se tak otázka jejich účelnosti. Výroky k současnému stavu vysokého školství se proto nesmí omezit na zobecňování a projekci skupinových, oborových a regionálních pohledů. Přístup k reformě musí

být vysoce profesionální a odpovídat tak jejím možným dalekosáhlým dopadům a objemu finančních prostředků, o kterých se rozhoduje.

7. Právo na co nejpřísnější, konkrétní a věcnou oponenturu reformy musí být vnímáno jako samozřejmost a jako snaha o zdokonalení reformních kroků. AS VUT je toho názoru, že reforma musí probíhat pod veřejnou kontrolou, jak je tomu zvykem u ostatních zákonů. Pro reformu musí být získávána akademická obec a jejím prostřednictvím musí být co nejvíce otevřen prostor iniciativě a tvořivému potenciálu vysokých škol a jejich orgánů. Proto AS VUT považuje za nepřijatelné, aby zástupci RVŠ a ČKR v tzv. pracovní skupině MŠMT pro přípravu věcného záměru zákona byli zavazováni mlčenlivostí a nesměli problematiku konzultovat ani s orgány, které je do pracovní skupiny na základě volby vyslaly, a v důsledku toho ani nemohli komentovat a upřesňovat zveřejňované informace v médiích a v tiskových zprávách MŠMT (viz např. <http://www.msmt.cz/pro-novinare/zastupci-vysokych-skol-pripravuji-reformni-zakon>). AS VUT má dlouholetou zkušenost v řadě oblastí své zákonné působnosti. Proto se cítí oprávněn vyjádřit svoji připravenost aktivně se podílet na diskusi k přípravě legislativních návrhů.
8. Při diskusích autorů reformy se kriticky rozebírá problém zodpovědnosti akademických samospráv. Proto bude jistě konzistentním důsledkem těchto názorů a vyjádřením profesionálního a systémového přístupu k reformě, když se všichni skuteční autoři, kteří se byť i částečně podílejí na přípravě reformy, jmenovitě přihlásí k jejím případným budoucím negativním dopadům a také k ochotě nést za tyto dopady plnou zodpovědnost.

Závěrem svého stanoviska AS VUT vyjadřuje přesvědčení, že demokratické akademické samosprávné principy navrácené vysokým školám po roce 1989 zakořenily na půdách VŠ mezi jejich zaměstnanci a studenty natolik silně, že je akademické obce dokáží uhájít.